

İslâm Düşüncesinin 20. Asırda
Yeniden yapılanması

ve

BEDİÜZZAMAN

SAİD NURSÎ

MİLLETLERARASI SEMPOZYUM

Yeni Asya Yayınları

Editör:

Mehmed Paksu

Tercüme :

Arapça

İhsan Kasım es-Sâlihî

Kenan Demirtaş

Doç. Dr. Ahmed Akgündüz

İhsan Atasoy

İngilizce

Ümit Şimşek

Almanca

Rüstem Ülker

Kapak :

YAY Grafik

Dizgi :

Yeni Asya Yayınları A.Ş.

551 32 25

Baskı, Cilt :

Nesil Matbaacılık A.Ş.

551 32 27

İstanbul 1992

ISBN 975-408-194-8

©

Bu eserin yayın hakkı Yeni Asya Yayınları A.Ş.'ye aittir.

Yeni Asya Yayınları'ndan önceden izin alınmaksızın

başkası tarafından yayınlanamaz,

kısmen dahi olsa iktibas edilemez.

Yeni Asya Yayınları

Sanayi Cad. Selvi Sok. No: 5

Yenibosna / İSTANBUL

551 32 25-26-27

Prof. Dr. ÂDEM TATLI

(Selçuk Üniversitesi)

1947 yılı Antalya-Korkuteli doğumlu. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu Hazırlık Lisesi (1966), Ankara Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü mezunu. Tokat İlköğretmen Okulunda iki yıl (1970-1971) öğretmenlik yaptıktan sonra, 1971'de Atatürk Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okuluna asistan olarak girdi. Burada doktorasını verdi, doçentliğe yükselerek 1982'de Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesine geçti.

1988'den beri Konya-Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde profesör ünvanıyla öğretim üyeliği görevini sürdürüyor. Makaleleri, 1987-1988 yılları arasında *Zafer* dergisinde; 1984-1988 yılları arasında *Sur* dergisinde; 1974-1980 yılları arasında *Yeni Asya* Gazetesinde ve 1986 yılında *Tercüman* Gazetesinde yayınlandı.

Eserleri: *Fosiller ve Evrim* (Çeviri, 1984), *Evrimsel Teorisi Hakkında Rapor Özeti* (1985), *Yaratılış, Evrim ve Halk Eğitimi* (Çeviri, 1985), *Yaratılış Modeli* (Çeviri, 1985), *Merak Ettiklerimiz* (1988).

Ayrıca uzmanlık dalında yayınlanmış eserleri de vardır.

BEDİÜZZAMAN'IN EĞİTİM METODU

Bediüzzaman, geçmişin medresesini günümüz anlayışına göre islâh edip bunu fen ilimleriyle barıştırmış ve ikisini bir arada başarıyla sunarak, değişik eğitim sistemleriyle bunalmış insanlığa yep yeni bir eğitim modeli sunmuştur.

Toplumların bütün gayret ve faaliyeti, maksat ve gayesi, ferdin ve dolayısıyla bütün bir cemiyetin refah ve huzurunu temindir. Bunun sağlanması da, hem ferdin arzu ve isteklerinin iyi bilinmesine ve hem de fertleri birbirlerine bağlayan rabitaların tesbitine ve tesisine tabidir. Bunları sağlayacak olan da eğitimidir. Şahsı, hem maddi ve hem de mânevi yönüyle ele alamayan eğitim nakıstır, eksiktir, onun biyolojik yapısına uygun değildir, aile ve toplum saadet ve muhabbetini, şefkat ve merhametini teminden uzaktır.

İnsanın ortaya çıkışını, bilhassa evrimci ve tamamen maddi bir nazarla değerlendiren, onun arzu ve isteklerini, yaratılış gayesine uygun hissiyatının ve beklentilerinin yeterince dikkate alınmadığı günümüz Batı eğitim sisteminin neticesi olan hâl-i âlem buna en güzel şahittir.

Evrimci Batı felsefesine göre insan, konuşan bir hayvandır. Bu insan, alt seviyedeki birtakım canlıların zaman içinde tesadüfen hasıl olan değişiklikleriyle maymun seviyesine yükselmiş, en son olarak da

tüylü postunu bırakarak mağaradan çıkmıştır.

Biyolojik olarak da, belirli şekil ve yapıda, belli sayıda hücrelerden hasıl olmuş tüysüz bir hayvandır.

Böyle bir insanın bütün gayesi ise, sahip olduğu sınırlı bir dünya hayatında, şahsi ihtiyaçlarını temin ederek en iyi şekilde yaşamaktır. Ona verilmeye çalışılan eğitimin gayesi de tamamen bunu sağlamaya yöneliktir.

İnsan, hem geçmiş ve hem de gelecekle alakadardır

Risale-i Nur ise, Kur'ân'dan ilhamen, insanın eşref-i mahlukat olarak (mahlukatın en üstünü) ve kasdî bir irade ile en mükemmel şekilde yaratıldığını, maddi ve mânevî pek çok duygularla bezetildiğine dikkat çeker. Ona çok geniş ve umumi bir istidat ve kabiliyet verildiğini, onda nihayetsiz arzuların bulunduğunu hesaba katar. Hepsinden önemlisi, kâinatın sahibi bulunan Allah'a muhatap olma keyfiyetini gözönünde bulundurur. Maddi ve mânevî cihetiyle onu bir bütün olarak değerlendirir ve şöyle bir yaklaşımda bulunur:

"İnsan zayıftır, belaları çok... Fakirdir, ihtiyacı pek ziyade... Acizdir, hayat yükü pek ağır... Eğer, Kadir-i Zülcelal'e (Cenab-ı Hakka) dayanıp tevekkül etmezse ve itimat edip teslim olmazsa, vicdanı dâim azap içinde kalır. Semeresiz meşakkatler (sıkıntı ve zahmetler), elemeler, teessüfler onu boğar. Ya sarhoş veya canavar eder".¹

Risale-i Nur insanın, nihayetsiz arzuya sahip olduğuna da dikkat çeker:

"İnsan, kâinatın ekser envana (nevilerine) muhtaç ve alakadardır. İhtiyacı âlemin her tarafına dağılmış, arzuları ebede kadar uzanmış... Bir çiçeği istediği gibi, koca bir baharı da ister. Bir bahçeyi arzu ettiği gibi, ebedî Cenneti de arzu eder".²

Böyle ruhî yapıya sahip bir insan, hem geçmiş, hem de gelecekle alakadar olacaktır. Nitekim Bediüzzaman bunu şu şekilde ifade eder:

"Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın korkuları herbir lezzetin dahi elem-i zevali (lezzetin gitmesiyle bıraktığı elem) onun zevklerini bozuyor".³

İnsanın bütün maksadı dünya hayatı olmamalı

Risale-i Nurda, bu kadar ince duygu ve düşüncelerle bezetilen, maddi ve mânevî en güzel şekilde yaratılan insanın, sadece dünya hayatını esas maksat yapması halinde Allah'a muhatap olamayacağına dikkat çekilir:

"Ahsen-i takvim suretinde (en güzel şekilde) yaratılan insan, hayat-ı dünyeviyeye hasr-ı fikr etse (bütün hissiyetiyle dünyaya yönelse), yüz derece sermayece hayvandan yüksek olduğu halde, yüz derece serçe kuşu gibi bir hayvandan aşağı düşer."⁴

Peki, insanın makamını yükselten, onu lâayık olduğu mevkiye çıkaran ne olacaktır? Bunun cevabı, insanını dünyaya bakış tarzında, bu âlemin fâni ve geçici oluşunu idrakte aranmalıdır. Bediüzzaman'ın ifadesiyle;

"Sen burada misafirsin. Ve buradan da diğer bir yere gideceksin. Misafir olan kimse, beraberce getiremediği bir şeye kalbini bağlamaz. Bu menzilden ayrıldığı gibi, bu şehirden de çıkacaksın. Ve keza, bu fani dünyadan da çıkacaksın. Öyle ise, aziz olarak çıkmaya çalış. Vücudunu Mûcidine fedâ et (Hayatını, seni yaratan Cenab-ı Hakkın rızası yolunda sarfet). Mukabilinde büyük bir fiyat alacaksın (Karşılığında Cennet verilecektir)."⁵

İnsanın değeri, Allah'a muhatap olduğu nisbette yükselir

İnsanı, maymunun tesadüfi değişmesiyle hasil olmuş bir hayvan olarak telakki eden Batı felsefesi, bekaya müştak, maddi-mânevî elemelerle âlûde insan ruhuna hangi kemalâtı verecek, onu ne gibi güzelliklerle bezetecektir? Şimdiye kadar taraftarlarına, sıkıntı, ızdırıp ve rezilliklerle beraber canavarlaşmış bir halet-i ruhiyeden başka ne vermiştir ki, bundan sonra ne beklenecek?

Ama, Kur'ân'dan ders alan Bediüzzaman, Risale-i Nurlarla Kur'ân yolunu göstererek şöyle sesleniyor:

“Sen, çendan (gerçi) nefsin ve suretin itibariyle hiç hükmündesin. Fakat vazife ve mertebe noktasında, sen şu haşmetli kâinatın dikkatli bir seyircisi, şu hikmetli mevcudatın belâğatlı bir lisan-ı nâtıkı (Bütün varlıkların namına, Allah’a muhatap olarak en güzel ve belîğ şekilde konuşan bir dili) ve şu kitab-ı âlemin (kitap şeklinde halkedilmiş bu âlemin) hayretli bir nâzırı ve şu ibadet eden masnuatın (san’atkârane yapılmış varlıkların) hürmetli bir ustabaşısı hükmündesin...

“Netice-i kelâm, sen eğer nefis ve şeytanı dinlersen, esfel-i safiline (Cehennemın en aşağı tabakası) düşersin. Eğer Hak ve Kur’ân’ı dinlersen, âlâ-yı İlliyine (Cennetin en yüksek tabakası) çıkar, kâinatın bir güzel takvimi olursun.”⁶

Ve Bediüzzaman devam ediyor:

“Akli başında olan insan, ne dünya umurundan (işlerinden) kazandığına mesrur ve ne de kaybettiği şeye mahzun olmaz. Zira dünya durmuyor, gidiyor. İnsan da beraber gidiyor. Sende yolcusun. Bak, ihtiyarlık şafağı kulakların üstünde tulû etmiştir. Başının yarısından fazlası beyaz kefene sarılmış. Vücudunda tavattun etmeye (yerleşmeye) niyet eden hastalıklar, ölümün keşif kollarıdır. Maahâza (Bununla beraber) ebedî ömrün önündedir. O ömr-ü bakide (ebedî hayatta) göreceğin rahat ve lezzet, ancak fâni ömürde sa’y (gayret) ve çalışmalarına bağlıdır. Senin o ömr-ü bakiden hiç haberin yok. Ölüm sekerâtı uyandırmadan evvel uyan!”⁷

Şimdi bu dersi alan ve hayatını, ideallerini ve gayesini bu ölçülere göre tanzim eden bir fert, insaniyetin efendisi, âlemin reisi, kâinatın en güzel meyvesi ve Cenab-ı Hakkın en nazdar ve nazenin bir kulu olmaya layık değil midir? Ve bu şekilde ahlâka sahip fertlere insanlık ne kadar muhtaçtır?

İnsana verilecek eğitimde onun bütün arzuları dikkate alınmalıdır

İşte bir eserin insanın şahsî hayatında tesirli olabilmesi için, onun istek ve arzularını bir hat altına alarak müsbet bir yöne kanalize

edebilmesi, evvel emirde, bu insanın aklına, kalbine, his ve ruh âlemine hitap etmesi ile mümkündür.

Bilhassa, orta ve yüksek öğretim gençliğinin kalb ve ruhlarına ait arzu ve isteklerin göz ardı edilmemesi gerekir. Şimdiye kadar bunu dikkate almadık. Dolayısıyla orta veya lise talebelerinin okullarını bitirince, kitaplarını bahçede yakarak etrafında dans etmeleri, sıkça şahit olunan hâdiselerden biri haline geldi.

Pek çok yüksek öğretim kurumunda, ne sınıfta kalma korkusu, ne de istikballerini kazanma endişesi, onlara ders kitaplarını hakkıyla okuma şevk ve gayretini vermiyor. Bazı derslerin bir kaç gecede halledilmeye çalışılması ve hele mezuniyetten sonra kitapların kütüphaneye raflarında tozlanması, bunun bariz göstergeleridir.

Yüksek okullardan sadece maddi bilgilerle mezun ettiklerimizin halet-i ruhiyesi ise, ibretle incelenmeye değer. Genelde hangi meslek erbabımızı dinleseniz, hemen hepsinde en refah bir şekilde yaşama arzusunu işitir, kısa zamanda ne pahasına olursa olsun, köşeyi dönme hesaplarının yapıldığına şahit olursunuz.

Ne fertler ve ne de millet ve memleket için bunların pek çoğundan, ferâgat, fedakârlık, hamiyet gibi hamasî duygu ve gayretleri bekleyemezsiniz. İstemeye de hakkımız yoktur. Çünkü biz onlara bu mânâda bir eğitim vermedik ki. Sadece, nasıl kazanacaklarını öğretmeye çalıştık. Kalb ve ruhlarının arzu ve isteklerini ihmal ettik.

İşin dahası da var. Yüksek okullardan mezun ettiğimiz bazı mühendislerden ve çeşitli meslek erbabından, sanayi kuruluşları ile iş yerlerini korumak, mal ve can emniyetini sağlamak da zaruret halini almıştır. Beğenmesek de, bizim yetiştirdiklerimiz bunlardır.

Şimdi aynı perspektifle, Risale-i Nur'dan istifade edenlere bakaçayız. Ondan feyz alan, onun tavsiyelerini dinleyen, kalb ve ruhunu onun çeşmesinden sulayanları temaşa edeceğiz.

Okuma ve yazmada yediden yetmişe gönüllüler ordusu

1930'lu yıllar, her türlü dini eserin okunup yazılmasının, dağıtıl-

masının ve hattâ bulundurulmasının yasak olduğu yıllardır. "Din öldürülecektir" emrinin verildiği yıllardır. İşte o yıllarda, Doğudan sürgün edilmiş ihtiyar bir zat, Bediüzzaman:

"Ben cemiyetin iman selâmeti yolunda âhiretimi de feda ettim. Gözümde ne Cennet sevdası var, ne Cehennem korkusu. Cemiyetin, yirmibeş milyon Türk cemiyetinin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur'ân'ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cenneti de istemem, orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selamette görürsem, Cehennem alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken gönlüm gül-gülistan olur"⁸

deyip, Kur'ân hakikatlerini te'lîfe başlıyor. Isparta'nın Barla nahiyesinde dikte ettirilen 20-30 sayfalık âhiret ve imana ait bir risale, gizlice Sav köyüne ulaştırılıyor. Burada, eli kalem tutan kadın, erkek, çocuk herkes, bu fedakâr âlimin imdadına koşuyor. Bin kalem, bu risaleleri mum ışığında, perde veya kilimle kapatılmış duvar içinde ve yüklüklerde yazıyor. Zira, jandarma ve emniyetin mes'eleye muttali olması halinde gidilecek yer hapishanedir.

Biz, ne taltif ve ne de not korkusuyla bile, pek çok maddi kolaylıklar sağlamamıza rağmen kitap okutamazken, yediden yetmişe bu insanları okuma ve yazmaya sevk eden âmil nedir? Hem de devletin baskısı ve hapis tehdidinde rağmen.

Elbette yakın gelecekte bütün dünya sosyolog ve eğitimcileri bunun üzerinde önemle duracaklardır. Bunu onlara havale ederek, günümüze nazar edelim.

Halk üniversitesi

Bediüzzaman, hangi yaş ve tahsil seviyesinde olursa olsun, bütün insanların diz dize oturup birarada ve beraberce istifade edebileceği eserler te'lif etmiştir. Bu eserleri tahsil için ne mekân, ne zaman ve ne de maddi imkâna gerek yoktur. Her zaman ve mekânda bunlardan faydalanmak mümkündür. Dolayısıyla Bediüzzaman'ın eserleri, girdiği her yeri aydınlatmış, hapishaneleri birer Medrese-i Yusufiye, mektepleri birer tefekkürhaneye, fabrikaları birer ibrethaneye ve haneleri saadet saraylarına çevirmiştir. Bediüzzaman eski medre-

selerin beş-on senede verdiği eğitimi, Nur medreselerinin beş-on haftada temin edebileceğini belirtir.”⁹

Hemen her akşam, bütün beldelerde, değişik meslekte, farklı yaşta ve farklı tahsil seviyesinde yüzlerce, hattâ büyük vilayetlerde belki binlerce insan, üçer-beşer kişilik gruplar halinde bir araya gelerek gürül gürül Risale-i Nurları okuyor. Âdeta halka açık bir üniversite. Yediden yetmişe herkesin severek ve isteyerek katıldığı ve okuduğu bir üniversite.

Risale-i Nur’un bu şekilde bir halk mektebi haline gelmesindeki hususlardan bazıları şunlar olabilir:

1. İnsanı Allah’a muhatap edecek bir maksat ve gaye gütmesi,
2. İnsanı, maddi ve mânevî yönüyle birlikte ele alarak, hem dünya ve hem âhîret saadetini netice verecek ölçüleri zikretmesi,
3. Ye’s ve ümitsizliği değil, dünya ve âhîret için devamlı çalışma aşk ve şevkini verebilmesi,
4. İnsanı çevreleyen kâinattaki bütün varlıkların bir gaye için, ince ve hassas mizanlar, dakik ölçülerle hikmet ve san’atlı yaratılışlarına dikkati çekerek, alışlagelmiş nazarlardaki ülfet perdesini yırtması,
5. En şümüllü İslâmî hakikatleri dahi, temsil usûlüyle akıllara yaklaştırarak muhatabın zihnini yormadan verebilmesi,
6. Müellifin Hak ve hakikati tebliğde, başkasını değil, doğrudan kendi nefsinin muhatap alması, yani ifadedeki harbiliğin bulunması.
7. Kur’ânî hakikatlere iyi bir ayna olmasıdır.

Risale-i Nurları okuyan şahısları dinlediğiniz zaman, her birisinin kendi kabiliyeti ve kapasitesi nisbetinde faydalandığını, imanlarının inkişaf ettiğini, fertlere ve cemiyete karşı şefkat ve muhabbet hislerinin geliştiğini, memleket ve millete olan bağlılığının arttığını, fedakârlık duygularının ön plâna geçtiğini görüyorsunuz. İşte bunun sırrı Risale-i Nur’un eğitim metodunda gizlidir. Çünkü bu eserler insanın sadece aklına hitap etmekle kalmaz, diğer duygularını da göz önüne alır. Bediüzzaman bununla alakalı olarak şu değerlendirmeyi yapar:

"Risale-i Nurun gıda ve taam hükmündeki hakikatlerinden hem akıl, hem kalb, hem ruh, hem nefis, hem his, hisselerini alabilir."¹⁰

Bir başka ifadesinde de şunu belirtir:

"...gördüm ki, içinde hem küllî zikir, hem geniş fikir, hem kesretli tehlil, hem kuvvetli imani ders, hem gafletsiz huzur, hem kudsi hikmet, hem yüksek bir ibadet-i tefekkürîye gibi nurlar var."¹¹

Fedakârlık ölçüsü

Risale-i Nurlarda, memleket ve millet için yapılabilecek fedakârlığın ölçüsü ise şöyle özetlenir:

"Bir adamın kıymeti, himmeti nisbetindedir. Kimin himmeti milleti ise, o kimse tek başıyla küçük bir millettir...Kimin himmeti yalnız nefsi ise, o insan değil."¹²

İşte bizim verdiğimiz eğitimle Risale-i Nur'un verdiği eğitimin farkı. O, sadece nefsini düşünen birisini, insan sıfatına layık görmüyor.

Risale-i Nur, hapishaneleri birer ıslahhaneye çevirmiştir

Bediüzzaman, insanlık tarihi hadiselerini bir sosyolog gibi tahlil eder ve onlardan eğitim noktasında önemli dersler çıkarır:

"Ben Rusya'da esir iken, en evvel bolşevizm fırtınası hapishanelerden başladığı gibi, Fransız İhtilal-i Kebiri (Büyük Fransız İhtilali) dahi en evvel hapishanelerden ve tarihlerde 'serseri' namıyla yâdedilen mahpuslardan çıkmasına binâen, biz Nur Şakirtleri, hem Eskişehir, hem Denizli, hem burada (Afyon'da) mümkün oldukça mahpusların ıslâhına çalıştık. Eskişehir ve Denizli'de tam faidesi görüldü."¹³

Bugün hapishanedekilerin her zamankinden daha fazla Risale-i Nur'a ihtiyaçlarının olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

Din eğitiminin ihmal edilmesi anarşiyi netice vermiştir

Bediüzzaman, gençlerin dinî eğitimlerinin ihmal edilmesinin, istikbalde telafisi imkânsız zararlar vereceğini, memleket ve milletin başına anarşistlerin musallat olacağını, o zamanın yetkililerine müteaddit defalar söylemiş ve bunu bir mahkemede şu şekilde dile getirmiştir:

"Efendiler, siz ne için bizimle ve Risale-i Nur'la uğraşıyorsunuz? Kat'iyen size haber veriyorum ki: Ben ve Risale-i Nur, sizinle değil mübareze, belki sizi düşünmek dahi vazifemiz haricindedir. Çünkü, Risale-i Nur ve hakiki şakirtleri, elli sene sonra gelen nesl-i âtiye gayet büyük bir hizmet ve onları büyük bir vartadan ve millet ve vatani büyük bir tehlikeden kurtarmaya çalışıyor. Farz-ı muhal olarak, o saadet ve selamet hizmeti bir mübareze olsa da, kabirde toprak olmaya yüz tutanları alâkadar etmemek gerektir.

"Bin seneden beri bu fedakâr millet, bütün ruh u canıyla Kur'ân'ın hizmetinde emsâlsiz kahramanlık gösterdikleri halde, elli sene sonra o parlak mazisini dehşetli lekedâr, belki mahvedecek bir kısım nesl-i âtinin eline elbette Risale-i Nur gibi bir hakikatı verip o dehşetli sukuttan kurtarmak en büyük bir vazife-i milliye ve vataniye bildiğimizden, bu zamanın insanlarını değil, o zamanın insanlarını düşünüyoruz...

"Çünkü bir Müslüman başkasına benzemez. Dini terk edip İslâmiyet seciyesinden çıkan bir müslim, dalalet-i mutlakaya düşer, anarşist olur, daha idare edilmez...

"Madem hakikat budur, adliyenin, değil beni ve onları itham etmek, belki, Risale-i Nuru ve şakirtlerini himaye etmek en birinci vazifeleridir. Çünkü, onlar bu millet ve vatanın en büyük bir hukukunu muhafaza ettiklerinden, onların karşısında, bu millet ve vatanın hakiki düşmanları Risale-i Nura hücum edip, adliyeyi şaşırtıp, dehşetli bir haksızlığa ve adaletsizliğe sevk ediyorlar."¹⁴

Bizim yaşta olanlar iyi bilirler. Bizler, Bediüzzaman ve Risale-i

Nur aleyhtarlığı ninnileriyle, bunların vatan ve millete verdiği ve vereceği zarar ve düşmanlığın telkiniyle büyüdük. Ama yakından tetkik edince anladık ki, hakikat hiç de öyle değildir.

Peki eserlerinde ne demiş bu zat?

Vatan ve milletin muhafazası, hukukumuzun müdafaası, insanların dünya ve âhiret saadet ve mutluluğu için bilhassa gençlerin imanına sahip çıkılmasını istemiş. Bir Müslümanın, İslam dininden çıkarsa, hem kendine, hem ailesine ve hem de topluma zararlı bir uzuv haline geleceğine, bunların anarşist olacağına işaret etmiş.

Netice de böyle olmadı mı? Yanlış eğitim, Bediüzzaman'ı haklı çıkarmıştır.

Risale-i Nur'un kalb ve gönüllerde yaptığı inkılabın canlı bir misali

Şimdi sizlere, bir süre önce Güneydoğu'dan bir Risale-i Nur talebesinin gönderdiği mektubu, beldenin ismini vermeden aynen okumak istiyorum.

"Aziz muhterem, hizmet-i Kur'âniyede sebatkâr ve dirayetli ağabeylerim,

"Evvelâ, şuhûr-u selâsenizi (üç aylarınızı) tebrik ederim. Bu bereketli ayların âlem-i İslâm ve bizler hakkında rahmete vesile olmasını Rahmanü'r-Rahimden niyaz ederim.

"Sâniyen, beyaz kefenini giyen şu günlerde Şark'ta maddi ve mânevî fırtınalar eserken, karın soğuk perdesi altında bazen şeker gibi tatlı neticeler de meydana geliyor.

"Sâlisin, birkaç aydır şer güçlerin tahriki ile buradaki lisede çok dehşetli hâdiseler vuku buluyor. Yürüyüşler, boykotlar ve anarşi herşeyi kasıp kavururken, kardeşler tehdit edilirken, bütün esbap sukut ettiği, bütün maddi çarelere başvurulduğu halde bir türlü okul sakinleşmedi. Gizli komiteler durmadan parmak karıştırarak yakıp yıkarken dershanedeki kardeşler ve cemaat Müsebbibü'l Esbaba (Sebeblerin gerçek sahibi Allah'a) yüzlerini dönerek Allah'a iltica ettiler, bugün bir hizmet programı başlatıldı. Okulda bu işi yapan elebaşlarından bir öğrenci yemeğe davet edildi. O vesileyle biraz tevhid, haşır

ve nübüvvetten iki saat kadar ders yapıldı. Genç, dersin sonunda ok gibi yerinden fırlayarak, 'Bana bir saat süre tanıyın, tekrar geleceğim' dedi. Biraz sonra birkaç arkadaşıyla beraber geldi. 'Hocam, bana anlattıklarınızın aynısını bu arkadaşlarıma da anlatın' dedi.

"Biz de bir miktar onlarla sohbet ettik. Kalktılar, bizimle beraber akşam namazını kıldılar. Namazdan sonra şu itirafı yaptılar. 'Bizler burayı böyle bilmiyorduk. Bizler bu güne kadar hep horlandık. Herkes, hattâ ailemiz, bizlere sert tepki gösterdiler, sizler bizlere birer ana baba gibi şefkat gösterdiniz, dertlerimizi dinlediniz, dertlerimize deva oldunuz. Bundan sonra biz, arkadaşlarımızla beraber geleceğiz' dediler.

"Hakikaten her gün bir kaç arkadaşlarını beraber getiriyorlar. Gelenler, umumiyetle her sınıfın eski elebaşı talebeleridir. İçlerinde bir çoğu, 'Eğer buraya gelmeseydik, dağa çıkacaktık' diyorlar.

"Bu bir hafta içerisinde bu talebeler nasıl değişti?" diye çevre hayret ediyor. Bir öğretmen sınıfa girdiğinde bakıyor ki, sınıf sessiz, herkes yerinde oturuyor, ellerinde birer kırmızı kitap okuyorlar görmüş, hayret etmiş, öğrencilere sormuş: 'Nedir bu elinizdeki?' demiş, Onlar da 'Bediüzzaman'ın Risale-i Nur eserleridir' demişler. O öğretmen, öğretmenler odasına gelince, bakmış umum öğretmenler aynı şeyi söylüyorlar. Hepsi de, bu çocukların bu kadar kısa süre içerisinde bu kadar düzelmiş olmalarına hayret ediyorlar.

"Allah'a şükür, şu sıralar bu havalide herkes üstünde Risale-i Nur hizmetinin müsbet bir tesiri oldu. Yakın ilçelerin birinde Mustafa kardeşimizin aynı şekilde müsbet bir hizmeti var. Okul müdürü ve öğretmenleri çok memnun olmuşlar. Dershane orada cıvılcıvılcı gençlerle dolup taşıyor. Şark, Nur cemaatinin şu müsbet mânâsına çok muhtaç. Nur hizmeti, ye'se düşmüş millete bir nokta-i istinat oluyor.

"Elhasıl, Cenab-ı Hak, Risale-i Nuru ankaribüzzamanda Şarkın imdadına yetiştirsin. Ümmet-i Muhammed'i bu helaket ve felaketlerden kurtarsın Amin. Şarkın hizmetine omuz verecek, ölümü Üstad gibi hakir görececek, hayatını Nur hizmetine tereddüt etmeden feda edecek, Nur kahramanları yetiştirsin Amin.

"Risale-i Nurun tahakkuk ettirdiği ve Resullulah'ın (a.s.m.) razı olduğu müsbet mânâyı âlem-i İslâma teşmil ettirsin Amin. Bu mânâyı deruhte eden Nur fedakârlarına ömürlerinin sonu-

na kadar bu hizmette ihlâsla sebat ve devam nasip etsin. Amin...

Duanıza muhtaç kardeşiniz Salih

Bunun hikmeti nedir? Dağa çıkacak kadar maddi ve mânevî muvazenesini kaybedenleri bir hafta gibi çok kısa bir zamanda Hak ve hakikat âşığı haline getiren sır nerede gizlidir?

Bu sorunun cevabını yine Bediüzzaman'ın sözlerinde bulabiliriz:

"Bizim iman derslerimiz anarşiye karşıdır, bozgunculuğa karşıdır, farmasonlar ve komünistlere karşıdır. Memleketin bütün zabıta dairelerinden sorulsun. Beşyüzbin Nur irfan mektebi talebesi neden (1940'lı yıllarda savcının belirttiği Nur talebesi sayısı) birinin nizam ve intizama aykırı bir vukuatı var mıdır? Yoktur. Elbette yoktur. Çünkü hepsinin kalbinde nizam ve intizamın en sağlam muhafızı olan iman bekçisi vardır."

"...Hakiki bir Müslüman, samimi bir mü'min hiçbir zaman anarşiye ve bozgunculuğa taraftar olmaz. Dinin şiddetle menettiği şey, fitne ve anarşidir."¹⁵

İşte aile ve toplum huzur ve saadetinin anahtarı buradadır. Şimdi, dahilde huzur isteyenlerin, eğitimcilerin, memleket ve milletini seven yetkili ve etkili mercilerin, peşin hükümlerden uzak bir şekilde, bu mektubun ifade ettiği mânâ üzerinde düşünmesi gerekir.

Bediüzzaman'a göre bu milletin yeniden hayat bulup dirilmesi, ancak dinin telkinatıyla olacaktır.

"Din hayatın hayatı, hem nuru hem esası, ihya-yı din ile olur şu milletin ihyası."¹⁶

Toplum hayatında huzur ve saadetin zembereği ve anahtarı dindir. Bediüzzaman bunu şöyle ifade eder:

"Hayat-ı içtimaiyemizin esası olan sıdkı, doğruluğu içimizde ihya edip, onunla mânevî hastalıklarımızı tedavi etmeliyiz. Evet, sıdk ve doğruluk, İslâmiyetin hayat-ı içtimaiyesinin ukde-i hayatiyesidir."¹⁷

Ona göre toplumların mânevî hastalıklarından birisi de ye'is, yani ümitsizliktir. Eğitimde bu hususlar gözden uzak tutulmamalıdır.

"Ye'is mâni-i herkemaldır...İslâm âlemini parça parça eden ye'isdir, ümmetlerin, milletlerin, seratan (kanser) denilen en dehşetli hastalığıdır."¹⁸

Fen ve din ilimleri birlikte verilmelidir

Bediüzzaman'a göre bir memleketin huzur içinde kalkınması için gençlere hem fen ilimleri ve hem de din ilimleri birlikte verilmelidir. O, bunu şöyle ifade eder:

"Vicdanın ziyası, ulum-u diniyedir, (dini ilimlerdir) aklın nuru, fünun-u medeniyedir (fen ilimleri). İkisinin imtizacıyla (birleşmesiyle) hakikat tecelli eder. O, iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder (kanatlanır). İftirak ettikleri (ayrıldıkları) vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile ve şüphe tellüd eder (doğar)."¹⁹

Fen, teknik ve felsefe ilimlerinin okutulduğu üniversitelerimizde, gençlerin mânevî yönlerini şimdiye kadar ihmal ettik. Onlar da genelde ya anarşist oldu, ya da sadece şahsi menfaatini herşeyin üstünde tutan, kısa yoldan köşeyi dönme hesapları yapan aydınlar haline geldi.

Bizim burada teklifimiz, daha fazla vakit geçirmeden Risale-i Nur külliyyatının, orta ve yüksek, bütün eğitim kurumlarına mecburi ders olarak konması, radyo ve televizyondan da okunmasıdır. Böyle bir tatbikat, bu milletin âlem-i İslâmla birliğine de vesile olacaktır İnşallah. Bediüzzaman, milletimizin İslâm âlemine karşı Risale-i Nurlarla iftihar edeceğini belirtir ve şöyle der:

"Size katiyen çok emarelerle ve kat'i kanaatimle beyan ediyorum ki, gelecek yakın bir zamanda, bu vatan, bu millet bu memleketteki hükümet, âlem-i İslâma ve dünyaya karşı gayet şiddetle Risale-i Nur gibi eserlere muhtaç olacak; mevcudiyetini, haysiyetini, şerefini, mefahir-i tarihiyesini onun ibrazıyla gösterecektir."²⁰

"Çünkü" diyor Bediüzzaman:

"Dalalet ve fenalıklar cehaletten gelse, defetmesi kolaydır. Fakat, fenden, ilimden gelen dalaletin izalesi çok müşküldür.

Bu zamanda dalaletten ve ilimden geldiği için, ancak izale etmeye ve nesl-i âtiden (gelecek nesilden) o belaya düşen kısmını kurtarmaya karşılarında dayanmaya Risale-i Nur gibi her cihetle mükemmel bir eser lâzımdır.²¹

Medreset'üz-Zehra

Bediüzzaman, İslâm âlemindeki gerilik, fakirlik ve ihtilaf gibi en mühim hastalıkların temelinde cehaleti görür. İstikbalde hâkimiyetin kılıçta değil, fende olacağını belirtir:

"Şimdi hükümferma şecaat-i imaniye ve akliye ve fenniye-dir. Bazan bir münevverü'l-fikir yüze mukabildir. Ecnebler bu şecaatle galebe çalıyorlar. Yalnız şecaat-i fitriyye kafi değil" der²², ve şu tavsiyede bulunur:

"Kılıçlarınızı fen ve san'at ve tesanüd-ü hikmet-i Kur'âniye cevherinden yapmalısınız."²³

Bilhassa Şark vilayetlerindeki maddi ve mânevî geriliğin giderilmesini, bu beldelerde eğitimle ilim ve irfanın yükseltilmesinde görür. Bunun için "Medrese" ismini taşıyan bir Doğu Üniversitesini teklif eder. Bu üniversitenin hedefini, teşkilatını, müfredatını, mahiyeti ve gelir kaynakları gibi temel esaslarını belirtir. Hedef ve mahiyeti ile alakalı olarak şöyle der:

"Camiülezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir daru'l-fünun, bir İslâm üniversitesi Asya'da lâzımdır. Ta ki, İslâm kavimlerini, meselâ, Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri menfi ırkçılık ifsat etmesin. Hakiki, müsbet ve kudsi ve umumi milliyet-i hakikiye olan İslâmiyet milliyeti ile 'İnneme'l-mü'minûne ihvetün' Kur'ân'ın bir kanun-i esasisinin tam inkişafına mazhar olsun."²⁴

O, sözü edilen Medresetü'z-Zehra'nın şu şartlar üzerine bina edilmesini ister:

1. "Medrese" ismini taşımalıdır.
2. Eski medrese ilimleri ile yeni ilimler beraber okutulmalı. Ted-

risat dili, Arapça ,Türkçe, Kürtçe olmalı; ancak, Arapça vacip, Türkçe lâzım, Kürtçe caiz olmalıdır.

3. Zülcenaheyn (dini ve dünyevi ilimleri bilen) ve hem Kürtlerin ve hem de Türklerin güvenecekleri (yani unsuriyetçi olmayacak) ek-rad ulemasını veya istinas etmek (ünsiyet sağlamak) için lisan-ı mahalliye âşına olanları müderris olarak intihab etmeli.

4. Ekradın istidatları ile istişare etmeli. Onların sabavet ve besa-tetlerini nazara almalı.

5. Müşterek derslerle birlikte ihtisas şubeleri teşkil etmeli.

6. Mezunlara istihdam sahası bulmalı. Buradan mezun olanlar, diğer devlet üniversitesinden mezun olanlarla eşit haklara sahip ol-malı.

7. Muallim yetiştiren mektepleri, geçici bir müddet bu medrese-de merkezleştirmeli, tâ ki intizam ve tefeyyüz ondan buna, fazilet ve diyanet bundan ona geçsin.

8. Kürdistandaki münferid tedrisat sistemini tadil edip umumi-leştirmeli.²⁵

Bediüzzaman Medresetü'z-Zehra vasıtasıyla medrese, mektep, ve tekke mensupları arasındaki fikir ve ayrılıkları ve meşrep farklılık-larının kalkacağı, bütün İslâm âleminde, hassaten Yakın Şark'ta uhuvvet ve vahdetin te'sis edileceği kanaatindedir.

Bediüzzaman, bu medresenin fiilen gerçekleşmesi için Sultan Re-şad, Mustafa Kemal ve son olarak da Celal Bayar ve Adnan Mende-res'e müracaatlarda bulunmuştur.

Son müracaatında şöyle der:

"Vilayet-i Şarkiyenin merkezinde hem Hindistan, hem Ara-bistan, hem İran, hem Kafkas ve Hem Türkistan'ın ortasında Medresetü'z-Zehra mânâsında, Camiü'l-Ezher üslubunda bir darü'l-fünun, hem mektep, hem medrese olacak bir üni-versite için tam 55 senedir, Risale-i Nur'un hakikatına çalıştı-ğım gibi, ona da çalışmışım..."²⁶

Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra bu medresenin hayatiyet kazanması için tekrar talepte bulunur. Mustafa Kemal'in de içinde yer aldığı iki yüz mebustan yüz altmış üçünün iştiraki ile yüz ellibin lira toplanmıştır. Mebusların ikisi, "Biz şimdi ulum-u an'ane ve

ulum-u diniyeden ziyade garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız" diye itiraz ederler. Onlara şu cevabı verir:

"Siz farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da ekser enbiyanın Asya'da, Şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve feylesofların Garbta gelmelerinin delaletiyle Asya'yı terakki ettirecek, fen ve felsefenin te'siratından ziyade hiss-i dini olduğu halde, bu fitrî kanunu nazar-ı dikkate almaya-
rak garplılaşmak namıyla an'ane-i İslâmiyeyi bırakırsanız ve lâdini bir esas yapsanız dahi dört-beş büyük milletlerin merkezinde olan vilayet-i Şarkiy'e, millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakikatına katiyen taraftar olmak, size lâzım ve elzemdir."²⁷

Kalp ve gönülleri teshir eden, her yaşa ve her eğitim seviyesine hitap edebilen, fertleri cemiyete faydalı bir uzuv, Allah'a muhatap ve Cennete lââyık hale getiren Risale-i Nurlarla alakalı olarak kısaca şu söylenebilir: Geçmişin medresesini, günümüz anlayışına göre ıslâh edip, bunu fen ilimleriyle barıştırmış ve ikisini bir arada başarıyla sunarak, değişik eğitim sistemleriyle bunalmış ve kendisine bir çıkış yolu arayan beşeriyete yeni bir eğitim modeli sunmuştur. Bu eğitim modeli doğrudan Asr-ı Saadetteki Dârü'l-Erkam modelini, Ashab-i Suffa tarzını yansıtmaktadır. Risale-i Nur eğitim metodu özellikle gençlerin Kur'ân terbiyesi ile yetiştirilmesine büyük bir ehemmiyet verir. Kemiyyetten ziyade keyfiyeti esas alır.

Bediüzzaman, eğitiminde, ferdi Allah'a muhatap etmeyi, ona dünya ve âhiret saadetine yollarını, Müslümanlar arasında vahdet, uhuvvet, tesanüt ve muhabbetin te'sis ve teminini esas almıştır.

DİPNOTLAR

1. Bediüzzaman Said Nursî, *Sözler* (İstanbul:1959), s. 29.
2. A.g.e.s. 333.
3. A.g.e.s. 338.
4. A.g.e.s. 339.
5. Bediüzzaman Said Nursî, *Mesnevi-i Nuriye*. Mütercim: Abdülmecid Ünlükul. (İstanbul: Sözler Yayınevi, 1979), s.108.
6. Nursî, *Sözler*, s.343.
7. Nursî, *Mesnevi-i Nuriye*, s.119.
8. Bediüzzaman Said Nursî, *Tarihçe-i Hayat*. (İstanbul: Sinan Matbaası, 1960), s.524.
9. Bediüzzaman Said Nursî, *Emirdağ Lahikası*, (İstanbul: Sinan Matbaası, 1959) I:245.
10. A.g.e., s.64.
11. Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s. 256.
12. Bediüzzaman Said Nursî, *Hutbe-i Şamiye* (İstanbul: Envar Neşriyat, 1990), s.60.
13. Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s.496.
14. A.g.e., s. 386.
15. A.g.e., s.544-45.
16. Nursî, *Sözler*, s.703.
17. Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s.81.
18. Nursî, *Hutbe-i Şamiye*, s.81.
19. Bediüzzaman Said Nursî, *Münazarat*. (İstanbul: Sözler Yayınevi, 1977), s.72.
20. Nursî, *Emirdağ Lahikası*, I:72.
21. Nursî, *Tarihçe-i Hayat*, s.387.
22. Bediüzzaman Said Nursî, *Divan-ı Harbi Örfi* (İstanbul: Enver Neşriyat, 1990), s.28.
23. A.g.e.s. 54.
24. Nursî, *Emirdağ Lahikası* II:195.
25. Nursî, *Münazarat*, s. 127-129.
26. *Emirdağ Lâhikası*, II: 196.
27. A.g.e.